

Terenski dodatak za rad u zemlji i inozemstvu

U izvorima radnog prava uređuje se pravo radnika koji borave i rade na terenu, na posebni dodatak namijenjen podmirivanju troškova smještaja i prehrane - terenski dodatak. Propisi o porezu na dohodak određuju pod kojim uvjetima poslodavac može radniku koji radi na terenu isplatiti 170,00 kn dnevno neoporezivog terenskog dodatka za rad u zemlji odnosno 250,00 kn dnevno neoporezivog terenskog dodatka za rad u inozemstvu.

1. UVOD

U ranijem društveno-ekonomskom sustavu terenski dodatak je bio isključivo određen za radnike zaposlene u djelatnosti graditeljstva, montažnih radova i u djelatnostima povezanim s geološkim istraživanjima. Terenski dodatak je nastao kao odgovor na objektivnu potrebu tih gospodarskih grana da se radnicima koji rade na terenu omogući smještaj i prehrana na gradilištima ili drugim oblicima terenskog rada.

Podsjetimo, Hrvatska je sve do 31. prosinca 1993. g. primjenjivala sustav određivanja plaća u neto iznosu, radnik nije snosio obvezu za porez iz plaće, a samo su fizičke osobe koje su ostvarile ukupni prihod iznad određenog godišnjeg cenzusa bile obveznici poreza na ukupni prihod građana. U takvom sustavu terenski dodatak nije imao obilježje osobnog primitka radnika, već je kao dio fondova namijenjenih, tzv. zajedničkoj potrošnji radnika, korišten za financiranje troškova smještaja i prehrane radnika na terenu. Naime, na isti se način, iz fondova zajedničke potrošnje, financirala i prehrana radnika tijekom rada.

Uvođenjem sustava oporezivanja dohotka, nastavno od 1994. g. terenski dodatak postaje zanimljiv i s poreznog aspekta. U sustavu oporezivanja dohotka radnik je porezni obveznik za sve novčane primitke i primitke u naravi koje mu isplaćuje odnosno omogućava poslodavac, osim za iznose naknada, potpora i nagrada za koje porezni propis dozvoljava da se isplate kao neoporezivi primici. U tim je propisima nastavno od 1. siječnja 2005.g. ukinuta mogućnost neoporezivog nadoknađivanja troškova prehrane tijekom rada, osim u dva slučaja: kad je radnik upućen na službeni put (dnevnic) i kad radi na terenu (terenski dodatak).

Porezni pristup terenskom dodatku kao primitku radnika usko je povezan s dnevnicom kao naknadom za troškove prehrane na službenom putovanju, a posljedica takvog pristupa je da je već niz godina neoporezivi iznos terenskog dodatka i dnevnicice u zemlji, izjednačen. Kad je riječ o inozemstvu, nema povezanosti u visini neoporezive dnevnicice i neoporezivog terenskog dodatka. Inozemne dnevnicice su određene različito po zemljama,¹ a neopo-

rezivi iznos terenskog dodatka za rad u inozemstvu je određen u jednakom iznosu neovisno o zemlji rada.

Porezna privlačnost terenskog dodatka kao neoporezivog primitka radnika motivira poslodavce da umjesto ugovaranja većeg iznosa prava na plaću, terenski dodatak smatraju dijelom novčanog primitka kojim poslodavac radniku plaća obavljeni rad. To je posebno zanimljivo u slučajevima kad se radnik svakodnevno vraća kući, pa je neoporezivi iznos terenskog dodatka u zemlji od 170,00 kn dnevno često višestruko veći od dnevne zarade iskazane u visini neto plaće za jedan dan rada. Zakonodavac zasigurno nije pri određivanju visine terenskog dodatka imao namjeru poticati takvu praksu. Stoga poslodavci moraju voditi računa o uvjetima koje propisi o porezu na dohodak određuju kao pretpostavke za isplatu neoporezivog iznosa terenskog dodatka.

2. PRAVO RADNIKA NA TERENSKI DODATAK

2.1. Pravo radnika na terenski dodatak za rad u tuzemstvu

Pravo radnika na terenski dodatak za rad u tuzemstvu određuje se izvorima radnog prava: ugovorom o radu koji sklapaju radnik i poslodavac, pravilnikom o radu (kod poslodavaca koji imaju više

¹ Odluka o visini dnevnicice za službeno putovanje u inozemstvo za korisnike koji se financiraju iz sredstava državnog proračuna (Nar. nov., br. 8/06.).

od 20 zaposlenih) i/ili kolektivnim ugovorom. Ako poslodavca obvezuje više izvora radnog prava u kojima je pravo radnika na terenski dodatak različito uređeno, poslodavac je obavezan radniku osigurati iznos terenskog dodatka koji je za radnika najpovoljniji (pravilo primjene za radnika najpovoljnijeg prava iz čl. 12. Zakona o radu, Nar. nov., br. 137/04.-proč. tekst). Čak i kad ga na to ne obvezuje ugovor ili pravilnik o radu, poslodavac može donijeti odluku o isplati terenskog dodatka radnicima koje zapošljava.

Terenski dodatak je namijenjen nadoknađivanju povećanih životnih troškova koji radniku nastaju zbog rada na terenu. Izvoriste mu je u nastojanju da se radniku koji duže vrijeme boravi na terenu, odvojen od obitelji i koji zbog toga ima veće izdatke u odnosu na radnika koji boravi s obitelji, nadoknade povećani troškovi koji proizlaze iz prirode takvog rada. Pravo na terenski dodatak se u izvorima radnog prava uređuje kao pravo radnika koji duže vrijeme borave na terenu, s tim da se u pravilu određuje i koji se minimalni broj dana privedenih na terenskom radu smatra boravkom na terenu.

Pravo na terenski dodatak određuje se za sve dane boravka na terenu, nezavisno od toga radi li se o radnim ili neradnim danima. Dakle, pravo se određuje za dane boravka na terenu, što uključuje i zakonom propisane dane tjednog odmora (u pravilu nedjelja) te blagdane i neradne dane propisane posebnim zakonom. Ako je radni tjedan radnika raspoređen u pet radnih dana, pa su dva dana u tjednu neradna, radnici imaju i za te dane pravo na terenski dodatak, uz uvjet da se radi o danima boravka na terenu.

Ugovorom o radu, pravilnikom o radu i/ili kolektivnim ugovorom može se odrediti obveza poslodavca da umjesto isplate cijele svote ili umjesto isplate dijela terenskog dodatka, radniku osigura prehranu ili smještaj, ili oboje. Također, može se odrediti i obveza poslodavca da osigura prehranu odnosno smještaj, ali i da isplati dio terenskog dodatka u novcu.

Poslodavci koji obavljaju djelatnosti na koje je odlukom ministra nadležnog za poslove rada proširen kolektivni ugovor te djelatnosti, obvezni su svojim radnicima osigurati sva prava propisana tim kolektivnim ugovorima. U Hrvatskoj je proširena primjena šest granskih kolektivnih ugovora: za djelatnost trgovine, graditeljstva, ugostiteljstva, putničkih agencija, za drvnu i papirnu industriju te za obrtništvo. Obveza poslodavaca da radnicima osiguraju pravo na terenski dodatak propisana je u pet od šest proširenih granskih kolektivnih ugovora (osim za trgovinu).

Prošireni kolektivni ugovori u gospodarstvu uređuju pravo na terenski dodatak za radnika zaposlenog u djelatnosti na koju je proširena primjena odnosnog kolektivnog ugovora, u sljedećem opsegu:

Kolektivni ugovor	Pravo na terenski dodatak
<p>Kolektivni ugovor za graditeljstvo (Nar. nov., br. 4/02., 91/03., 93/04., 97/05., 98/05.-proč. tekst, 133/06. i 133/06.-proč. tekst; Odluka o proširenju: Nar. nov., br. 56/02., 120/03., 75/05., 104/05. i 81/07.) - (čl. 56. Kolektivnog ugovora i čl. 22. i čl. 7. Dodatka Kolektivnom ugovoru)</p>	<p>Terenski dodatak za rad u zemlji</p> <ul style="list-style-type: none"> - za vrijeme boravka izvan sjedišta poslodavca odnosno izvan poslovne jedinice poslodavca i izvan mjesta radnikovog prebivališta ili uobičajenog boravišta, radnik ima pravo na terenski dodatak u visini koja mu pokriva povećane troškove prehrane i ostale troškove na terenu - visina terenskog dodatka određena je u iznosu od 80,00 do 170,00 kn dnevno, a svotu određuje poslodavac ovisno o troškovima prehrane koje imaju radnici na pojedinim gradilištima - pravilo je da se terenski dodatak isplaćuje unaprijed, posljednji radni dan u mjesecu za sljedeći mjesec, odnosno prije upućivanja radnika na teren - ako poslodavac radniku osigurava smještaj i prehranu na terenu, dozvoljena je isplata terenskog dodatka unatrag, zajedno s isplatom plaće za mjesec u kojem je radnik koristio usluge smještaja i prehrane na teret poslodavca <p>Terenski dodatak za rad u inozemstvu</p> <ul style="list-style-type: none"> - radniku upućenom na rad u inozemstvo poslodavac u pravilu osigurava smještaj i prehranu - ako na gradilištu u inozemstvu nije moguće organizirati kolektivni smještaj i prehranu, radnik ima pravo na terenski dodatak u visini potrebnoj za pokriće troškova smještaja i prehrane - visinu terenskog dodatka određuje poslodavac - valuta u kojoj se isplaćuje terenski dodatak za rad u inozemstvu utvrđuje se pravilnikom o radu odnosno ugovorom o radu

Kolektivni ugovor	Pravo na terenski dodatak
Kolektivni ugovor djelatnosti ugostiteljstva (Nar. nov., br. 69/02. i 139/04.; Odluka o proširenju: Nar. nov., br. 69/02. i 75/05.) - čl. 41.	<ul style="list-style-type: none"> - za vrijeme boravka izvan sjedišta poslodavca odnosno izvan poslovne jedinice poslodavca i izvan mjesta radnikovog prebivališta ili uobičajenog boravišta, radnik ima pravo na terenski dodatak u visini koja mu pokriva povećane troškove prehrane i ostale troškove boravka na terenu, a najmanje u visini neoporezivog iznosa utvrđenog poreznim propisima (dakle, najmanje 170,00 kn dnevno) - ako poslodavac radniku osigurava smještaj i/ili prehranu na terenu, ima pravo umanjiti iznos terenskog dodatka koji isplaćuje u novcu, razmjerno troškovima smještaja odnosno prehrane
Kolektivni ugovor za putničke agencije (Nar. nov., br. 94/02.; Odluka o proširenju: Nar. nov., br. 94/02.) - čl. 60.	<ul style="list-style-type: none"> - ako radnik obavlja poslove i zadatke za poslodavca izvan svog stalnog prebivališta i izvan sjedišta poslodavca, ima pravo na terenski dodatak najmanje u visini neoporezivog iznosa propisanog za rad u zemlji odnosno u inozemstvu - rok za isplatu terenskog dodatka je posljednji radni dan u mjesecu za sljedeći mjesec - terenski dodatak za rad u inozemstvu se isplaćuje u valuti zemlje u kojoj radnik obavlja rad na terenu
Kolektivni ugovor za djelatnost drvne i papirne industrije (Nar. nov., br. 14/06.; Odluka o proširenju: Nar. nov., br. 75/05.) - čl. 50.	<ul style="list-style-type: none"> - za vrijeme rada izvan sjedišta poslodavca, izvan mjesta rada radnika ili na radilištu izvan mjesta stalnog boravka radnika, koji traje duže od 15 dana, radnik ima pravo na terenski dodatak najviše do iznosa koji se može isplatiti neoporezivo - ako je radniku za vrijeme rada na terenu osiguran besplatni smještaj, terenski dodatak se umanjuje za 10%, a ako je radniku osigurana i besplatna prehrana, terenski dodatak se umanjuje za dodatnih 10% - terenski dodatak se isplaćuje unaprijed, najkasnije posljednji radni dan u mjesecu za sljedeći mjesec
Kolektivni ugovor poslodavaca i radnika (u djelatnosti obrtništva) (Nar. nov., br. 84/05.; Odluka o proširenju: Nar. nov., br. 75/05.) ² - čl. 35.	<ul style="list-style-type: none"> - radom na terenu smatra se rad u trajanju dužem od 30 dana, izvan mjesta rada u kojemu radnik stalno radi i izvan mjesta stalnog boravka radnika - radnik ima pravo za svaki dan proveden na terenu na naknadu u iznosu od 170,00 kn - ako je radniku osiguran smještaj ili prehrana na teret poslodavca, terenski dodatak se umanjuje za 50%

U svim proširenim kolektivnim ugovorima u gospodarstvu institut terenskog dodatka je uređen tako da se ugovoreni iznos odnosi na podmirivanje i smještaja i prehrane radnika na terenu. Isto tako, u svih je pet proširenih granskih kolektivnih ugovora pravo na terenski dodatak vezano uz boravak radnika na terenu, što isključuje radnike koji se svakodnevno vraćaju kući. Na ovo ukazujemo zbog toga što propisi koji uređuju neoporezive svote terenskog dodatka, ne sadrže takva ograničenja.

I osobe zaposlene u državnim i u javnim službama imaju pravo na terenski dodatak, ako rade i borave na terenu (npr. boravak na terenu u svrhu provođenja arheoloških istraživanja). Pravo na terenski dodatak za državne službenike i namještenike i za službenike i namještenike u javnim službama, u kolektivnim je ugovorima uređeno na sljedeći način:

Kolektivni ugovor	Pravo na terenski dodatak
Kolektivni ugovor za državne službenike i namještenike (Nar. nov., br. 92/04., 141/04.-ispr. i 150/04.-ispr.)	<ul style="list-style-type: none"> - za vrijeme rada izvan stalnog mjesta rada u kojem je zaposlen, službenik i namještenik ima pravo na dodatak za rad na terenu, bez obzira na to koliko je dana radio - isplaćuje se najkasnije posljednji radni dan u mjesecu, za idući mjesec - visina terenskog dodatka iznosi najmanje 170,00 kuna dnevno - ako je službeniku ili namješteniku za vrijeme rada izvan sjedišta državnog tijela i izvan mjesta njegova stalnog boravka osigurana odgovarajuća dnevna prehrana, ima pravo na novčanu isplatu u visini 50% iznosa terenskog dodatka - ako je službeniku ili namješteniku za vrijeme rada izvan sjedišta državnog tijela i izvan mjesta njegova stalnog boravka osiguran odgovarajući smještaj, nema pravo na naknadu iznosa hotelskog računa za spavanje
Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama (Nar. nov., br. 84/07.) - čl. 63.	<ul style="list-style-type: none"> - za vrijeme rada izvan sjedišta poslodavca i izvan mjesta njegova stalnog boravka zaposlenik ima pravo na terenski dodatak u visini koja mu pokriva povećane troškove života zbog boravka na terenu - visina terenskog dodatka ovisi o tome jesu li zaposleniku osigurani smještaj, prehrana i drugi uvjeti boravka na terenu, a određen je u svoti jednako kao za državna tijela - isplaćuje se unaprijed, najkasnije posljednji radni dan u mjesecu za idući mjesec

² Trajanje Kolektivnog ugovora poslodavaca i radnika (u djelatnosti obrtništva) je isteklo u ožujku 2006. g. Na temelju čl. 205. Zakona o radu radnici zaposleni kod obrtnika koji su u vrijeme dok je prošireni Kolektivni ugovor poslodavaca i radnika bio na snazi, imaju pravo na terenski dodatak u visini i prema uvjetima određenim tim Kolektivnim ugovorom.

Kada je riječ o zaposlenima u državnim i javnim službama, treba voditi računa i o ovlaštenjima Vlade RH da svojim odlukama ograničava visinu određenog novčanog primanja zaposlenih kojima se sredstva za plaće osiguravaju u državnom proračunu. Odlukom o visini dnevnice za službeno putovanje i visini naknada za korisnike koji se financiraju iz sredstava Državnog proračuna (Nar. nov., br. 55/04., 61/04. i 12/05.) koja se primjenjuje i u 2007. g., propisano je da terenski dodatak za rad na terenu u trajanju preko 30 dana iznosi 170,00 kn dnevno. **Time je iznos terenskog dodatka izjednačen s visinom te naknade propisane kolektivnim ugovorima u državnim i javnim službama, ali za razliku od kolektivnih ugovora koji pravo službenika i namještenika određuju neovisno o broju dana boravka na terenu, odlukom Vlade je pravo ograničeno na zaposlene koji na terenu borave duže od 30 dana.**

2.2. Pravo radnika ne terenski dodatak za rad u inozemstvu

U slučaju kad poslodavac upućuje radnika na rad u inozemstvo za razdoblje duže od mjesec dana, a za vrijeme rada u inozemstvu će se na radnika primjenjivati inozemni propisi, dužan je s radnikom prije njegova odlaska u inozemstvo sklopiti pisani ugovor o radu koji mora sadržavati dodatne uglavke, osim onih koji su propisani kao obvezni sadržaj ugovora o radu za rad u tuzemstvu. Umjesto sklapanja dodatnih uglavaka u ugovoru o radu, poslodavac može radniku uručiti pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu za rad u inozemstvu (čl. 20. Zakona o radu).

Između ostalog, u ugovoru o radu odnosno u pisanoj potvrdi mora biti određeno na koja primanja u novcu ili u naravi radnik ima pravo za vrijeme trajanja rada u inozemstvu, te valuta u kojoj će se ta primanja isplaćivati. U vezi s terenskim dodatkom, bitno je, dakle, da radnik prije odlaska u inozemstvo mora biti upoznat s uvjetima pod kojima će raditi i boraviti na terenu u inozemstvu.

U proširenim granskim kolektivnim ugovorima u gospodarstvu samo dva od njih sadrže posebne odredbe o pravu radnika ne terenski dodatak za rad u inozemstvu. Riječ je o djelatnosti graditeljstva i djelatnosti putničkih agencija, a sadržaj ugovorenih prava opisan je tablici.

3. TERENSKI DODATAK U POREZNIM PROPISIMA

3.1. Neoporezivi iznos i uvjeti za isplatu terenskog dodatka

Neoporezivi iznos i uvjeti za isplatu terenskog dodatka u zemlji i u inozemstvu propisani su čl. 13. Pravilnika o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 95/05., 96/96. i 68/07.). **Svota neoporezivog terenskog dodatka iznosi 170,00 kn dnevno za rad u tuzemstvu, a 250,00 kn dnevno za rad u inozemstvu.** Ovaj je iznos namijenjen nadoknađivanju troškova prehrane i mogućih drugih troškova koje radnik ima na terenu, ali ne obuhvaća troškove smještaja radnika. Ako poslodavac radniku osigurava i smještaj (noćenje), neoporezivi iznos terenskog dodatka ne uključuje troškove noćenja. **Troškovi smještaja mogu se radniku nadoknaditi**

na teret poslodavca, na temelju vjerodostojne dokumentacije i ne smatraju se oporezivim primitkom radnika.

Poslodavac može svojim radnicima isplaćivati terenski dodatak, bilo za rad u zemlji ili u inozemstvu, ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. ako radnik boravi izvan mjesta svog prebivališta ili uobičajenog boravišta radi poslova koje obavlja izvan sjedišta poslodavca ili sjedišta izdvojene poslovne jedinice poslodavca;
2. ako je udaljenost mjesta rada najmanje 30 km od prebivališta ili uobičajenog boravišta radnika;
3. ako je udaljenost mjesta rada najmanje 30 km od sjedišta poslodavca ili sjedišta njegove izdvojene poslovne jedinice, i
4. ako poslodavac obavlja vrstu djelatnosti koja je po svojoj prirodi vezana za rad na terenu.

Unatoč tome što je već u samoj definiciji terenskog dodatka navedeno da se terenski dodatak isplaćuje kad radnik boravi izvan mjesta svog prebivališta radi poslova koje obavlja izvan sjedišta poslodavca, u posebnoj je rečenici čl. 13. st. 4. Pravilnika o porezu na dohodak **propisano da se terenski dodatak može isplatiti i u slučaju kad ne postoji potreba za noćenjem radnika na terenu.** Slijedom toga, proizlazi da se terenski dodatak može isplatiti i radnicima koji svakodnevno putuju na teren i s terena, s tim da je mjesto rada udaljeno i od prebivališta radnika i od sjedišta poslodavca, najmanje 30 km. Takvom formulacijom se praktično poništava uvjet boravka, jer boravak na terenu nije uvjet neoporezive isplate terenskog dodatka.

U praksi je i nadalje velik problem utvrđivanje relacija udaljenosti mjesta rada od najmanje 30 km, posebno udaljenosti od velikih gradova čija površina dostiže ove veličine. Dodatni problem primjene poreznih propisa je nejednak položaj zaposlenika kao poreznih obveznika, a kao posljedica propisivanja mogućnosti neoporezive isplate terenskog dodatka radniku koji svakodnevno putuje na teren udaljen više od 30 km, dok se radniku koji također radi terenski posao, ali ne putuje na udaljenost veću od 30 km, ne može isplatiti ni kuna neoporezivog iznosa za podmirivanje troškova prehrane.

U vezi s mogućnošću isplate terenskog dodatka za rad u inozemstvu, valja naglasiti da se takav neoporezivi primitak može isplaćivati samo radniku zaposlenom kod hrvatskog poslodavca, koji je upućen na rad u drugu zemlju, ali uz uvjet da je teren na kojem radi najmanje 30 km udaljen od poslovne jedinice koju hrvatski poslodavac ima u inozemstvu. Naime, svaka država svojim propisima određuje uvjete koje moraju ispunjavati inozemni poduzetnici koji posluju na njezinom tržištu, a u pravilu se traži da inozemni poduzetnik ima u toj zemlji podružnicu odnosno poslovnu jedinicu. Slijedom toga, u slučaju kad je npr. gradilište na kojem radnik radi inozemna poslovna jedinica hrvatskog poslodavca, nisu ispunjeni uvjeti za isplatu neoporezivog terenskog dodatka od 250,00 kn dnevno.

U slučaju kad je ispunjen uvjet udaljenosti terena od najmanje 30 km u odnosu na sjedište hrvatskog poslodavca i u odnosu na sjedište njegove inozemne podružnice ili poslovne jedinice, ali i ostali propisani uvjeti, hrvatski poslodavac može radniku koji radi na terenu u inozemstvu, isplatiti do 250,00 kn dnevno neoporezivog terenskog dodatka. Pri tome treba voditi računa da su radnici na radu u inozemstvu u pravilu obvezni plaćati porez na dohodak

u zemlji rada, prema propisima zemlje u kojoj se rad obavlja (osim u slučajevima koji su određeni međunarodnim ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja). Ukoliko su i nadalje rezidenti Hrvatske, a u zemlji rada su platili porez na dohodak i na primitak koji im je isplaćen kao terenski dodatak, tada bi, mišljenja sam, u godišnjoj prijavi poreza na dohodak mogli iznos ostvarenog dohotka umanjiti za dio isplaćene svote koja se odnosi na terenski dodatak, što dokazuju odgovarajućim ispravama (potvrda o isplaćenju plaći, o isplaćenju iznosu terenskog dodatka, o iznosu poreza na dohodak plaćenog u zemlji rada koji se po propisanoj metodi uračunava u podmirenje tuzemne porezne obveze ovisno o tome primjenjuje li Hrvatska s odnosnom zemljom ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja).

I konačno, velik problem u praksi predstavlja odredba poreznog propisa koja isplatu terenskog dodatka uvjetuje prirodnom djelatnosti poslodavca koja je povezana s terenskim radom, a posebno kad se priroda djelatnosti promatra s aspekta mogućnosti isplate terenskog dodatka i radnicima koji se svakodnevno vraćaju kući. Ni u jednom propisu nije određeno koje djelatnosti imaju poslove povezane s terenskim radom, što u poreznom nadzoru ponekad ima za posljedicu diskreciono tumačenje ovih odredbi, a poslodavcima isplatiteljima terenskog dodatka nalaže naročiti oprez. Naime, ukoliko nisu ispunjeni uvjeti za isplatu neoporezivog terenskog dodatka, u poreznom se smislu smatra da je poslodavac radniku isplatio plaću koja podliježe obvezi plaćanja doprinosa i poreza na dohodak.

U Pravilniku o porezu na dohodak nema posebnih odredbi koje bi određivale obveznu dokumentaciju kojom poslodavac opravdava isplatu terenskog dodatka kao neoporezivog primitka, pa se primjenjuju odredbe čl. 55. Općeg poreznog zakona (Nar. nov., br. 127/00., 86/01.-ispr. i 150/02.) i čl. 3. do čl. 7. Zakona o računovodstvu (Nar. nov., br. 146/05.) koje uređuju što se smatra valjanom ispravom kojom se dokazuje određeni poslovni rashod. Poslodavac mora raspolagati dokazom da je radnik boravio odnosno radio na terenu u dane za koje mu se isplaćuje terenski dodatak i dokazom da je radniku takav primitak isplaćen, bilo u gotovini ili doznakom na tekući račun.

3.2. Međusobno isključivanje terenskog dodatka i drugih neoporezivih naknada

Prema poreznom propisu, terenski dodatak, dnevnicu i naknada za odvojeni život međusobno se isključuju. Radniku se za isto razdoblje (za iste dane) može neoporezivo isplatiti samo jedna vrsta ovih primanja: ili dnevnicu ili terenski dodatak ili naknada za odvojeni život od obitelji.

U praksi se nerijetko postavlja dvojba o tome kada radniku isplatiti dnevnicu, a kada terenski dodatak. Naime, i dnevnicu i terenski dodatak su namijenjeni podmirivanju troškova prehrane, i u jednom i u drugom slučaju se troškovi smještaja dodatno priznaju na temelju računa, i za dnevnicu i za terenski dodatak se traži udaljenost od najmanje 30 km, a neoporezivi iznosi za tuzemstvo su jednaki. Najvažnije razlike između terenskog dodatka i dnevnice su u tome što za isplatu terenskog dodatka mora biti ispunjen uvjet da radnik radi na terenu i da vrsta djelatnosti poslodavca bude povezana s terenskim radom, pri čemu nije propisano dnevno

trajanje takvog rada odnosno boravka na terenu, dok je za isplatu pune dnevnice propisano trajanje putovanja od najmanje 12 sati.

Porezni propis razlikuje dnevnicu od terenskog dodatka i prema kriteriju mjesta rada radnika, koje mora biti navedeno u svakom ugovoru o radu. Dnevnicu se može isplatiti radniku kojem je ugovoreno mjesto rada određeno u jednom mjestu, a poslodavac ga iznimno upućuje na službeno putovanje radi obavljanja poslova u drugom mjestu. Dakle, upućivanjem na službeni put radniku se nalaže da iznimno obavi poslove u drugom mjestu. Terenski dodatak se isplaćuje radnicima kojima je teren ugovoreno mjesto rada.

Dakako, preciznije uređivanje ovih naknada i njihovo vezivanje uz izvore radnog prava doprinijelo bi jasnoći propisa i osiguralo stvarnu svrhu zbog koje je terenski dodatak određen kao neoporezivi primitak radnika. U izvorima radnog prava se u pravilu određuje da se terenskim radom smatra boravak na terenu u određenom trajanju (npr. duže od 15 dana ili duže od 30 dana). Porezni propis ne vezuje isplatu terenskog dodatka uz trajanje boravka na terenu, odnosno uopće se ne vezuje uz boravak i noćenje na terenu, pa se poslodavci u dvojbi o isplati terenskog dodatka ili dnevnice, odlučuju za isplatu one vrste primitka koja traži manje administriranja.

3.3. Kojim fizičkim osobama se može isplatiti neoporezivi terenski dodatak

Prema Pravilniku o porezu na dohodak neoporezivi iznos terenskog dodatka može se, uz kumulativno ispunjavanje propisanih pretpostavki, isplatiti:

- **radnicima u radnom odnosu kod poslodavca isplatitelja** (čl. 13. Pravilnika o porezu na dohodak), i
- **volonterima** koji se nakon završenog školovanja nalaze na obveznom praktičnom radu ili na dobrovoljnoj praksi (čl. 45. Pravilnika o porezu na dohodak).

Osobama koje ostvaruju dohodak od samostalne djelatnosti i vode poslovne knjige, priznaju se u izdatke poslovanja iznosi terenskog dodatka kojeg isplaćuju svojim radnicima, ali i svote terenskog dodatka koje isplaćuju sebi osobno (čl. 25. st. 1. toč. 8. Pravilnika o porezu na dohodak).

Mr. sc. Marija ZUBER, HZRF, Zagreb

Za listopad 2007.

NAJAVLJUJEMO

PROGRAMI STRUČNOG USAVRŠAVANJA

RAČUNOVODSTVO, POREZI I FINANCIJE U PRAKSI TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

OBRACUN PLAĆA, NAKNADA I DRUGOG DOHOTKA

PRAVO U POSLOVNOJ PRAKSI RAČUNOVOĐA I FINANCIJSKIH DJELATNIKA

